

qual consten en autògraf de cada un d'ells els noms, adreces i càrrecs dels principals prehistoriadors d'Europa, molts d'ells ja desapareguts, serà dipositat a l'arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans.

Intervé el **PRESIDENT** (es felicita que hom hagi fet públiques aquestes interessants dades històriques que tant de relleu donen a la personalitat d'un membre honorari de la Societat i amb ella a la ciència catalana, i celebra que ho hagi fet d'una manera tant documentada el Sr. Serra, que des del 1931 forma part del Consell Permanent dels Congressos de Prehistòria i on fa tres anys ha vingut a ocupar el mateix lloc que hi tenia Bosch i Gimpera com a membre hispànic). — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

23 maig 1951: Història. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El **PRESIDENT** informa sobre les manifestacions de contingut històric del VIII Congrés Internacional d'Estudis Bizantins, tingut a Palerm del 3 al 10 d'abril, i sobre la recent constitució del Comitè Espanyol de Ciències Històriques, filial del Comitè Internacional.

El Sr. JOAN MERCADER analitza el 1719, *un any crític per a la Nova Planta a Catalunya*. Comença resumint la situació internacional a les darreries del 1718, en què es constituïa la Quàdruple Aliança per tal de garantir els acords d'Utrecht i Rastadt. Les intemperàncies d'Alberoni (ocupació de Sicília) obliguen a francesos i anglesos a un atac pel Pirineu basc i català. Subratlla l'emoció que produí a Catalunya, a penes sotmesa als Borbons, l'eventualitat d'una invasió forastera, i es refereix a les precaucions preses per la Reial Audiència filipista, la principal de les quals fou la formació de fusellers de muntanya catalans. Aquest fet, contradictori ja al desarmament integral que Felip V postulà després del 1714, va produir-se al mateix temps que una perillosa rebel·lió — la del guerriller Carrasquet — prenia peu a les comarques de la reraguarda catalana. Segueix exposant la tibantor creada entre aquells fusellers de l'Audiència i els militars filipistes, i com davant l'escomesa d'uns *dragons* desconeguts (en realitat, dels guerrillers catalans, protegits pel Regent de França), els primers hagueren de sucumbir com a força interior preventiva, mentre l'exèrcit espanyol es veia impotent per a defensar la frontera de cap a cap. Això significà — diu el comunicant — el lliurament de gairebé totes les comarques catalanes a poder dels guerrillers, els quals, si no envestiren Barcelona, fou perquè els en decantà el coronel Josep Antoni Martí, precisament un antic austriacista, ara al servei de Felip V. El capitost Bernic fou reclòs a la Ciutadella i un lloctinent seu, En Thomeu de Pollina, hagué de combatre desesperadament al Penedès. Parla del caràcter que degué tenir el moviment d'En Carrasquet, del qual, segons sembla, res no en volgueren saber les classes noble i burgesa del Principat, ni tampoc els catalans exiliats a Viena. En Carrasquet — diu el Sr. Mercader — pogué passar per un ídol gairebé llegendari, però el seu moviment era massa tèrbol perquè el secundés tot el poble català. A més a més, indubtablement no era oportú.

El **PRESIDENT**, vista la llargària de la comunicació presentada, decideix interrompre-la en aquest punt i continuar-ne l'exposició a la sessió vinent.

Intervenien el **PRESIDENT** (fa saber que aquesta comunicació és un resum del treball *Catalunya en el moviment internacional consegüent als tractats d'Utrecht-Rastadt (1715-1725)*, guanyador del Premi Josep Massot i Palmés de l'Institut en el concurs d'enguany i felicita el Sr. Mercader per haver obtingut aquest guardó), i els Srs. F. DURAN I CAÑAMERAS (observacions sobre l'ascendència i qualitats del magistrat Alòs, sobre la denominació de Reial Senat, que no accepta, i sobre la rebel·lió d'En Carrasquet), F. SOLDE-

VILA (no accepta el qualificatiu de bandolers aplicat pel comunicant a En Carasquet i els seus homes) i A. GALÍ (sobre el patriotisme en el segle XVIII). — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

2 juny 1951: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El PRESIDENT informa sobre les manifestacions de contingut lingüístic i literari del VIII Congrès Internacional d'Estudis Bizantins, tingut a Palerm del 3 al 10 d'abril.

El Sr. PERE BOHIGAS fa l'elogi de Mn. Salvador Galmés, Membre honorari de la Societat, mort el dia 25 d'abril.

El Sr. FRANCESC DE B. MOLL presenta la seva comunicació sobre *El «Liber elegantiarum» de Joan Esteve*. Indica que aquesta obra, dedicada a Ferrer Torrella, forma una col·lecció de frases i dites llatines i catalanes. Fou editada per primera vegada l'any 1489, a Venècia, per Paganino de Paganinis. El comunicant manifesta que el llibre de N'Esteve ha estat a penes estudiat i que convindria de fer-ho, no solament pel seu extraordinari valor lingüístic, sinó també per les interessants narracions de tipus històric i literari que conté. Remarca, però, les dificultats que la seva consulta presenta, a causa de l'arbitrarietat amb què els mots i les narracions han estat agrupats. Per tal de donar una idea més acabada del to i el contingut del *Liber*, el Sr. Moll en llegeix algunes narracions històriques i algunes anècdotes; especialment es fixa en aquelles que al seu judici manifesten una influència italiana, que també és visible en l'ús d'alguns mots, com el de *carta* amb el sentit de 'paper'.

Intervenien el PRESIDENT i els Srs. M. COLL I ALENTORN (la paraula *carta* és usada alguns cops en les cròniques catalanes i, per tant, no cal buscar el seu origen en l'italià) i J. RUBIÓ (creu ben possible la influència italiana, puix que Joan Esteve visqué molt de temps a la península veïna; subratlla l'interès que ofereix la data de 1489, anterior al Vocabulari de Nebrija i potser al *De sinonimis elegantibus* d'Alonso de Palencia). — CARMÉ BOYÉ, Secretari.

13 juny 1951: Història. — Presideix el Sr. JOSEP DE C. SERRA I RÀFOLS.

El Sr. JOAN MERCADER, prosseguint la seva comunicació de la sessió anterior, parla de *La guerra de 1719 i el restabliment de les llibertats catalanes*. Després de traçar un esquema de les operacions militars al Pirineu i de la invasió francesa a la Vall d'Aran, Pallars, Urgellet i Cerdanya, allau de miquelets franco-catalans pel Ripollès i Comarca d'Olot, i operacions marineres dels franco-anglesos a la badia de Roses — tot entre la primavera i la tardor de 1719 — passa a estudiar l'aspecte polític de la invasió. Posa de relleu l'actuació entre les tropes franceses del duc de Berwick, d'un agent especial del govern anglès: Stanhope, l'home que fou l'autor de la maniobra, insinuant de cara als catalans, que els invasors anaven a restablir els antics privilegis. La troballa d'un extens report d'un botifler urgellenc li ha fet conèixer tot l'abast de la política de Stanhope que, per altra part, alludeixen altres fonts. Es tracta del que va esdevenir-se, principalment al municipi de la Seu d'Urgell, entre els partidaris de la situació carolina (ara ajudats per Berwick i Stanhope) i els regidors, que restaven governant la ciutat a nom de Felip V. Fa notar com, sigui per la innegable habilitat d'aquests o bé perquè les atencions militars més aviat hi posaren obstacles, s'escorregueren tres mesos (els suficients perquè els espanyols filipistes reconquerissin la Seu), sense que cap transmutació no es verificqués realment de la Nova Planta, règim que, tot i la seva escassa duració es mantenia dempeus.